

Римляни не вважали за націю мореплавців. Вони будували флот тільки за необхідності, не створюючи власноруч нові типи кораблів. Носи запозичених у греків галер (ці судна мали по три ряди весел) вони обладнували тараном. Військова тактика римлян полягала в тому, щоб за допомогою весел і вітрил з розгону врізатися в борт ворожого корабля і пробити діру нижче ватерлінії.

Початок піратства

пригоди часів античності

Якщо того вимагали їхні інтереси, запозятливі торгові народи часто вдавалися до піратства.

Тільки-но людина піднімалася на борт корабля, аби підкорити безмежну водну гладінь, у неї відразу ж з'являлися вороги. У тому числі морські розбійники. Вони вільно почувалися на віддалених від берегів торговельних шляхах. Завдяки своїм швидкохідним вітрильникам, давні пірати легко розправлялися з командами тихохідних транспортних кораблів — не маючи шансів на допомогу і втечу, останні врешті-решт припиняли марний опір. Усі давні імперії постраждали від піратських нападів.

У ТІНІ ПІРАМІД

Найперша в історії морська битва відбулася в Давньому Єгипті за часів правління Рамзеса II — останнього фараона періоду Нового царства. Так звані народи моря просувалися в напрямку Близького Сходу. Розграбувавши східне узбережжя Середземномор'я, вони взяли курс на Південь і захопили Кіпр. Потім під їхньою навалою впала Хеттська імперія. Загроза була великою, отож війна з Єгиптом виявилася неминучою. Тактичне чуття Рамзеса вражає — разом зі своїм військовим флотом він задіяв у битві лучників сухопутного війська, а також заманив нападників ближче до узбережжя. Лучники завдали величезних втрат умілому в рукопашному бою, але погано озброєному агресору. Сутичка в дельті Нілу закінчилася блискучою перемогою єгиптян.

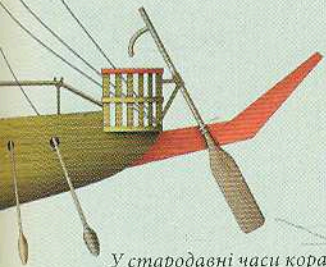
ВОЛОДАР МОРІВ

Піонерами мореплавання вважають моряків Фінікії — країни, що колись знаходилися на східному березі Середземного моря. Фінікійці були настільки знайомі як майстерні мореплавці, що іноземні правителі доручали їм організацію експедицій (звісно, за високу платню). Їх експедиція, здійснена близько 595 р. до н. е. за дорученням фараона Нехо II, виявилася напрочуд успішною: вони дісталися Африки, Індії й британських територій. Мореплавці ретельно зберігали свої секрети — іноді вони навіть топили свої кораблі, тільки б їх записи та карти не потрапили до сторонніх рук.

Володіючи чудовими кораблями з потужним кілем і надійною обшивкою, фінікійці швидко вибилися в лідери морської торгівлі. Зображений тут корабель мав багато місця для розміщення вантажу. Він був обладнаний поперечним вітрилом, завдяки якому відмінно тримався на воді навіть під час бічного вітру. В амфорі, що знаходилася в носовій частині корабля, зберігали питну воду.

У стародавні часи кораблі ще не мали озброєння. Тому команди воювали за сухопутною тактикою. Найбільших втрат воюючі сторони зазнавали від лучників: уже на початку битви ті завдавали нищівного удару війнам, котрі знаходилися на відкритій корабельній палубі.

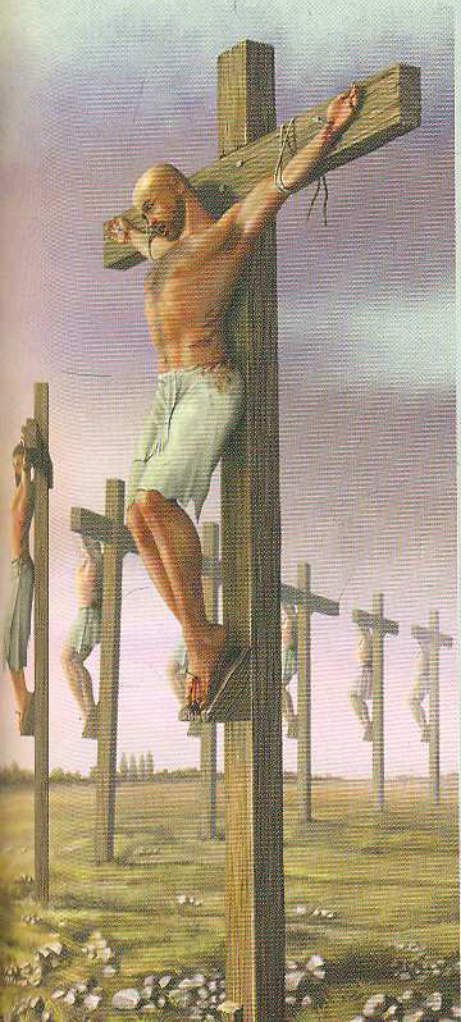
Від піратів постраждав навіть найзнаменитіший полководець Римської імперії — Юлій Цезар. Якось ще молодого Цезаря викрали морські розбійники.

ЖЕРТВАМИ СТАВАЛИ НАВІТЬ БОГИ

Піратські історії є і в давньогрецькій міфології. За одним із міфів, тирренські моряки викрали з берега бога виноробства Діонісія, думаючи що він є заможною людиною. Зв'язали його і вивезли на кораблі. Однак у відкритому морі путі ослабли — попри зусилля команди, вони раз по раз спадали з рук Діонісія. Рудьвий зметукував, що їх бранець — божество. І попросив своїх товаришів, аби ті відпустили полоненого. Однак вони зігнорували це прохання. Тоді Діонісій перетворився на лева, корабель залило вином, а веслярів обплела виноградна лоза. Перелякані моряки кинулися в море, де миттєво перетворилися на дельфінів. Бог виноробства помилував тільки рудьового. Він щедро нагородив цього магроса, а потім відпустив його на волю.

ЮЛІЙ ЦЕЗАР І ПІРАТИ

Жадібні до здобичі морські розбійники не давали спокою і римлянам. У 78 році до н. е. молодий Юлій Цезар прямував на кораблі до Родосу. Несподівано швидкохідні човни оточили корабель. Цезаря змусили зійти на берег і зажадали за нього викуп — 20 талантів. Однак така сума здалася Цезарю сміхотворною, і він підвищив її до 50 талантів. Його людям знадобилося чимало часу, щоб зібрати викуп. У цей час Юлій відмінно (і головне — спокійно) проводив час у піратській компанії. Він передчував вдалу операцію зі звільнення. Цезар жаргував з розбійниками і навіть вивідав у них деякі піратські секрети. Після свого звільнення він одразу ж полонив і стратив п'ятих моряків, які продовжували святкувати вдале дільце. Морські банди, котрі отруювали життя Риму, були повністю ліквідовані римським військом під проводом Гнея Помпея Магнуса.

Юлій Цезар жорстоко помстився за полон — він стратив всіх до єдиного піратів, котрі захопили його.

Вікінги

грізні північні воїни

Починаючи з VIII століття загарбницькі походи вікінгів Європою стали звичною справою. Ясна річ, що вони не залишили без уваги і казково багатий Рим. Однак того разу хоробрі й безжальні скандинавські вояки жорстоко помилилися: не знаючи достеменного місцезнаходження міста, вони замість Риму висадилися на узбережжі італійської Сарзани. Очманівши від вигляду величних будівель та інших місцевих багатств, вікінги повірили, що досягли своєї мети. Щоб втертися в довіру до населення, вони висадилися на берег під виглядом мирних торговців, запевнивши священника, що мають намір прийняти християнство. Однак уночі вікінги почали діяти. Вони завітали до церковного старости, повідомили йому про трагічну смерть свого ватажка і про те, що останнім бажанням помер-

лого було упокоїтися в соборі. На той час уся Сарзана гула про прибулих із далеких країв екзотичних мореплавців і була в захопленні від чудесного навернення язичників у християнську віру. Тому ніхто не запідозрив підступу. Наступного дня, під час обряду поховання, городяни тихо, мов миші, слухали надгробну промову священника. Та раптом із жахливим гуркотом відкрилася кришка домовини, що стояла на катафалку. З неї вистрибнув «померлий» ватажок. На превеликий подив переляканих на смерть жителів міста, вікінги вихопили зброю і накинулися на паству. Раптовий напад застав городян зненацька, отож чужинцям вдалося легко здолати опір і розграбувати місто, захопивши багаті трофеї. Зрештою певні того, що вони розграбували саме Рим, вікінги повернулися додому.

КОГО БОЯЛАСЯ ВСЯ ЄВРОПА

Вікінги, яких також називали «північними народами», жили племенами. Починаючи з VIII століття вони відправлялися в загарбницькі походи від берегів Скандинавії. Жорстокість і бойовий досвід вікінги вважали за найвищі доблесті. Вождя племені в будь-який момент могли змусити до поединку, якщо на цю посаду претендував хтось достойніший. У такий спосіб вікінги обирали з-поміж себе найкращого ватажка. Перенаселення, жага військових подвигів, багатство, яке можна було добути, займаючись торгівлею або піратством, змушували багатьох вікінгів до мандрівок. Європейські держави зазвичай програвали в протистоянні цим мандрівним воїнам. Вікінги підкорили північно- та західноєвропейські держави, захопили Англію і частину острова Ірландія, зміцнилися в Нормандії. Вони регулярно нападали на узбережжя Франції. Одного разу навіть хотіли заволодіти Парижем, але на заваді їм стали високі та міцні мури. Отож вікінгам довелося зняти облогу та ганебно забиратися геть.

Вікінги носили сталеві шоломи, обладнані пластиною, що захищала ніс. Іноді ці головні убори обладнували металевими пластинами для захисту очей. А от різжок, які вважають найхарактернішою ознакою шолома вікінгів, на них насправді не було.

Найбільшою гордістю воїнів-вікінгів вважався корабель із клінкерною обшивкою. За допомогою веслярів він міг рухатися досить швидко — причому як під час штилю, так і проти вітру. Завдяки своїй потужній і пружній конструкції, цей корабель став справжнім морським судном. Існувала сила-силенна різновидів таких кораблів. Вони відрізнялися один від одного розмірами, кількістю членів команди, призначенням, проте зовні були наче викапані.

Невід'ємним супутником вікінгів під час рукопашної сутички вважався щит — під час бою з використанням важких мечів та сокир воїна не захистили б жодні інші обладунки.

